

INOVATIVNE METODE UČENJA STRANIH JEZIKA

Jovana Malić¹, Slavko Rakić², Anja Janković³
Nenad Simeunović⁴^{1, 2, 3, 4} Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad, Srbija¹malic.im40.2016@uns.ac.rs, ²slavkorakic@uns.ac.rs, ³anjajankovic@uns.ac.rs, ⁴nsimeun@uns.ac.rs

Kratak sadržaj: Savladavanje maternjeg jezika je jedan od primarnih procesa koje ljudski mozak obavlja u prvim godinama života. Za razliku od maternjeg jezika učenje stranih jezika često predstavlja izazov za ljude svih uzrastnih dobi. Štaviše, pitanje učenja stranih jezika predstavlja aktuelnu temu diskusije unutar naučno-istraživačke zajednice u poslednjoj deceniji. U skladu sa navedenim rad se bavi pregledom literature najvećih grupa jezika kao što su: mandarinski, španski, engleski, hindi i arapski. Rad analizira primenu i uspešnost različitih strategija u procesima učenja pomenutih stranih jezika. Rezultati istraživanja prikazuju da se spram geografske lokacije primene jezika znatno razlikuje model učenja, gde za evropske jezike najteži deo predstavlja izgovor, dok za azijske jezike to predstavlja učenje pisanja jezika. Rezultati istraživanja bi se mogli primeniti u obrazovnim ustanovama kako bi se poboljšao proces pružanja usluge učenja stranih jezika.

Ključne reči: strategija učenja stranih jezika, obrazovne institucije, proces pružanja usluge;

INNOVATIVE METHODS OF LEARNING FOREIGN LANGUAGES

Abstract: Mastering of native tongue is one of the primary processes that the human brain performs in the first years of life. Unlike the native tongue, learning a foreign language is often a challenge for people of all ages. Moreover, the issue of foreign language learning has been a topical topic of discussion within the scientific community over the last decade. Accordingly, the paper presents the literature review of most used language groups such as: Mandarin, Spanish, English, Hindi and Arabic. The paper analyzes the implementation and success of different strategies in the learning processes of the mentioned foreign languages. The results of the research show that the geographical location of the language use differs the learning model, where for the European languages the hardest part is the pronunciation, while for the Asian languages it is writing of language. The research findings could be applied in educational institutions to improve the process of providing service of foreign language learning.

Key Words: foreign language learning strategy, educational institutions, service delivery process;

1. UVOD

Učenje stranih jezika, kao jedan od pristupa razvoju intelektualne kompetencije, predstavlja neizostavan deo obrazovanja i napredovanja na akademskom putu [1]. Ono pruža mogućnost za emancipaciju učenika od granice njihovog maternjeg okruženja i kulture, uz razvoj novih percepcija i podjednako pružanje uvida u stranu i maternju kulturu [1]. Proces učenja stranih jezika je iskustvo čija složenost je samo delom sadržana u podučavanju gramatike, čitanju literature na stranom jeziku, posećivanju stranih država kroz akademske razmene, izučavanju stranih političkih sistema, društvenih pitanja i istorijskih trendova [2]. Pored ovih intelektualnih nastojanja ono podrazumeva odvajanje od sopstvenog jezika, kulture i etničkog identiteta, napuštanje doma i zemlje, doslovno i metaforički, i sticanje snažne povezanosti sa egzotičnim ljudima, mestima, hranom, načinom života i svim što čini kulturu života [1]. Oxford i Crookall (1989) definišu strategije učenja kao "korake koje učenici preduzimaju kako bi olakšali pronalaženje i upotrebu informacija" [3]. To su tehnike koje učenici koriste da bi savladali strani / drugi jezik, podeljene na direktne i indirektno strategije [3]. Direktne strategije su "ona ponašanja koja direktno uključuju ciljni jezik i poboljšavaju proces učenja jezika" [4]. Njih čine pamćenje i kognitivni procesi [4]. Sa druge strane, indirektno strategije su "ona ponašanja koja ne uključuju direktno ciljni jezik ali su i pored toga neizostavne za efektivno učenje jezika [3]. Uz veliki broj strategija učenja stranih jezika koje su prepoznate do sada, uzimajući u obzir i različitosti koje se javljaju u učenju posmatrajući svaki pojedinačan jezik, uočen je problem prilikom izbora načina koji će pokazati najbolje rezultate u savladavanju određenog stranog jezika. Imajući u vidu da su do sada izučavane strategije učenja za određeni jezik pojedinačno, javlja se potreba izučavanja njihovog odnosa u zavisnosti od toga u kom jeziku su pronašle primenu. U skladu sa tim rad daje pregled najuspešnijih strategija učenja pet najviše korišćenih jezika u svetu.

2. PREGLED LITERATURE

U jezike koji se najčešće koriste u svetu, zaključeno na osnovu broja ljudi koji se njima služe kao maternjim jezikom, spadaju kineski, španski, engleski, hindi, arapski, bengalski jezik, portugalski, ruski, japanski i pandžabi,

jezik naroda u regionu Pandžab u Pakistanu [5]. U ovoj studiji se govori o kineskom jeziku kao jednoj kategoriji u koju su svrstani različiti jezički dijalekti, jedan od kojih je mandarinski dijalekat kojim se služi oko **917 miliona**, od ukupno **1.3 milijardi** ljudi koji govore kineski jezik. Pored ovog jezika rad govori i o sledeća četiri jezika, a to su španski, koji govori **460 miliona** ljudi, engleski sa **379 miliona** ljudi, službeni jezik Indije, hindi, koji govori **341 miliona** ljudi i arapski jezik kojim se kao maternjim služi oko **315 miliona** ljudi.

Iako su 90% kineskih znakova fono-semantičke složenice, njihove komponente mogu imati različita značenja, s obzirom da se kroz vekove menjalo njihovo značenje kao i izgovor [6]. Za razliku od učenika evropskih jezika koji navode da su lakše savladali čitanje i pisanje jezika nego izgovor i razumevanje, učenici mandarinskog jezika navode da je pisanje ovog jezika veština koju su najteže savladali [6]. Ranije studije ističu da se poteškoće u pisanju odnose samo na učenike koje su u prvoj godini učenja ovog jezika [6]. Pisanje neke reči i njeno prepoznavanje je značajna poteškoća za učenike koja ne varira u odnosu na nivo poznavanja jezika [7]. Strategije učenja vokabulara: „potrebno je da uključuju strategije za „upotrebu“ i „razumevanje“ reči“ [7]. Prethodna istraživanja smatraju da karaktere ne treba posmatrati kao skup različitih poteza, koje učenici pamte kroz jednostavno ponavljanje i ističu važnost razvoja metajezicke svesti učenika: njihova sposobnost da analiziraju karaktere, da razumeju forme komponenata i da uče funkcije radikala [8].

Bruen [9] je u istraživanju izvršio procenu strategija učenja stranih jezika korišćenih od strane učenika početnog nivoa španskog jezika. Rezultati pokazuju da učenici koriste različite primarno kognitivne strategije kao i kompenzatorne strategije koje obuhvataju strategije koje su holističke kao i one koje su analitičke [9]. Rezultati takođe pokazuju da postoje značajne razlike u spostobnosti početnika da na odgovarajući način primene pomenute strategije [9]. Odgovarajuća upotreba ovih metoda učenja bi mogla značajno da utiče na povećanje sposobnosti razumevanja pročitnog [9]. Istraživanja su pokazala da kursevi literature, uključujući one koji nalaze primenu u podučavanju stranog jezika na višim nivoima, u potpunosti zanemaruju ili u maloj meri praktikuju sistematski fokus na razvoj jezika [10]. Za razliku od pomenutog nivoa, kursevi nižih nivoa španskog jezika često stavljaju akcenat na kompetencije usmene komunikacije i razvoj vokabulara i gramatičkih veština [11]. Ovakva podela ističe potrebu primene zadataka, u okviru prelaznih kurseva, koji su istovremeno poznati učenicima nižih nivoa ali i pružaju mogućnost upoznavanja učenika sa prirodom problema sa kojima će se suočiti u naprednim kursovima [11]. Posmatrajući izvođenje kursa učenika treće godine španskog jezika zaključeno je da se tokom različitih lekcija izdvajaju četiri primarna intelektualna obrasca zadataka – „velika grupa“, „sarađnja sa drugim studentima“, „rad uz profesora“ i „jedan na jedan“ [11]. Najčešće korišćeni obrasci „velika grupa“ i „jedan na jedan“ pružaju studentima mogućnost sofisticiranog načina stvaranja značenja pomoću jezika [11]. Dok „sarađnja sa drugim studentima“ pruža mogućnost razmena ideja i zajedničkog planiranja, „velika grupa“ i „jedan na jedan“ izlažu učenike različitim naprednim jezičkim karakteristikama (modalitet i ključne strukture znanja) koje će koristiti u naprednim domenima upotrebe jezika [11].

Pored činjenice da engleski kao maternji jezik govori 379 miliona ljudi, zanimljivo je to da postoji čak 753 miliona onih koji govore engleski kao strani jezik [5]. Termin „strategije slušanja“ se odnosi na svesne aktivnosti kojima učenici shvataju, prisećaju se i pamte informacije [12]. Istraživajući probleme prilikom slušanja, sa kojima se suočavaju učenici engleskog kao stranog jezika, Goh [12] otkriva deset problema u razumevanju, uključujući brzo zaboravljanje onoga što je odslušano, neprepoznavanje reči koje učenici već znaju, nesposobnost formiranja mentalne reprezentacije na osnovu reči koju su čuli, i druge probleme. Prethodna studija ističe da kognitivne, metakognitivne i socijalne / afektivne strategije mogu pomoći učenicima da prevaziđu pomenute probleme prilikom slušanja [13]. Uzimajući u obzir sve aspekte engleskog jezika, gramatika i vokabular predstavljaju presudan deo u konstruisanju tečnih i ispravnih rečenica u procesu komuniciranja [14]. Okrenuta učionica pruža sredinu pogodnu za aktivno učenje kroz zamenu domaćih zadataka i aktivnosti u okviru učionice [15] davajem instrukcija učenicima da sami uče koristeći *on-line* materijal i pružajući im mogućnost da postavljaju pitanja do kojih su došli kroz sopstveni rad [16]. U cilju pronalaženja boljeg pristupa dizajniranju aktivnosti u okviru učionice, koje su potrebne za sprovođenje koncepta okrenute učionice, predložen je sistem odgovora učenika (*student response system (SRS)*) [16]. Rezultati su pokazali da je ovaj pristup povećao uspeh studenata u procesu učenja gramatike uz istovremeno povećanje motivacije učenika za učenje i samostalno postizanje rezultata [16].

Hindi se najviše koristi u severnom delu Indije, dok stanovnici većeg dela teritorije Indije razumeju ovaj jezik [17]. Mnogi računarski modeli za evaluaciju strategija za učenje hindi jezika su zasnovani na Bajesovoj teoriji [18]. Bajesova teorija pruža veoma robustan pristup učenju zasnovan na verovatnoći i oslanja se na posmatranje postojećeg verovanja učenika i određenih ulaznih signala [18]. Proces uključuje generisanje podataka iz govora usmerenog prema deci iz čega se donosi zaključak o mogućnosti učenja posmatranog jezika [17]. U najvećem broju slučajeva, ulazni signal je govorni signal [17]. Govorni signal je trajni signal sa velikim brojem frekvencija koje se preklapaju u okviru uskog protoka i on mora biti sintetizovan i segmentiran u reči pre nego što započnemo obradu [17]. Prvi skup rezultata je prikupljen uz posmatranje reči kao jedinice govornog jezika nakon čega su kao ulazni signali posmatrani slog i fonema [17]. Rezultati su pokazali da su slogovi i foneme bolje jedinice za učenje jezika, posebno u ranijim godinama života [17].

Arapski je jedan od najstarijih jezika na svetu [19]. Ovaj jezik govori više od 256 miliona ljudi u 30 različitim zemalja [19]. Arapski se takođe koristi kao liturgijski jezik u svim islamskim zemljama, sa populacijom od oko 1.5 milijardi ljudi [19]. Proučavanje strategija korišćenih od strane učenika arapskog jezika u procesu pisanja, pružilo je

rezultate koji pokazuju da učenicima najteži zadatak predstavlja pisanje [3]. Kako bi uspešno savladali pisanje učenici bi trebalo da koriste različite strategije koje uključuju planiranje, generisanje i preispitivanje teksta [3]. Kolaborativno pisanje ima značajan efekat na povećanje uspešnosti pisanja na stranom jeziku [20]. Izučavajući proces i učinak kolaborativnog pisanja na veštine pisanja učenika arapskog jezika, zaključeno je da su njihove veštine pisanja napredovale u pogledu organizovanja i sastavljanja rečenica [20].

3. METODOLOGIJA

U cilju izrade rada i prikupljanja potrebne literature korišćene su platforme Scopus i Taylor and Francis Group uz upotrebu sledećih ključnih reči: „*language*“, „*learning*“, „*teaching*“, „*strategies*“, „*methods*“, „*foreign language*“, „*Mandarin*“, „*English*“, „*Spanish*“, „*Hindi*“, „*Arabic*“ (jezik, učenje, podučavanje, strategije, metode, strani jezik, mandarinski, engleski, španski, hindi, arapski) uz pomoć opcija „AND“ i „OR“. Odabir radova je izvršen prema broju citata, relevantnosti naučnog časopisa, h-indeksu autora kao i datumu njihove objave. Radovi su selektirani počevši od 1988. do 2019. godine gde je odabirom pomenutih ključnih reči izlistano 100 radova, koje su autori selektirali, da bi nakon toga se odlučili za 20 radova koji su prikazani u delu pregleda literature.

4. REZULTATI I DISKUSIJA

Rezultati istraživanja će biti prikazani kroz Tabelu 1 u kojoj će biti predstavljene inovativne metode učenja stranih jezika, koje su identifikovane kao najuspešnije kroz pregled literature.

Tabela 1- Prikaz strategija za učenje stranih jezika

Redni broj	Jezik	Problem pri učenju	Strategija učenja
1	Mandarinski	Pisanje	✓ Strategije učenja vokabulara ✓ Razvoj metajezicke svesti učenika
2	Španski	Razumevanje pročitanoog teksta	✓ Adekvatna primena prelaznih kurseva ✓ Primena obrazaca „velika grupa“ i „jedan na jedan“
3	Engleski	Razumevanje prilikom slušanja i gramatika	✓ Kognitivne i metakognitivne strategije ✓ Socialne / afektivne strategije ✓ Okrenuta učionica ✓ Sistem odgovora učenika
4	Hindi	Razumevanje prilikom slušanja	✓ Upotreba ulaznog govornog signala (slog i fonema)
5	Arapski	Pisanje	✓ Strategije koje uključuju planiranje, generisanje i preispitivanje teksta ✓ Kolaborativno pisanje

Tabela 1 prikazuje da su se kao glavni problemi pri učenju stranih jezika identifikovali: **pisanje** kod Mandarinskog i Arapskog jezika, **razumevanje pročitanoog teksta** kod Španskog jezika, **razumevanje prilikom slušanja** kod Hindi i Engleskog jezika, dok je **gramatika** kao problem uočena samo kod Engleskog jezika. Interesantno je napomenuti da ne postoje preklapanja između strategija učenja jezika kada su u pitanju različite grupe jezika, što dodatno doprinosi važnosti rada, kao i sumiranju svih inovativnih metoda učenja. S obzirom na veoma visoke učinke koji se postižu elektronskim učenjem [21], autori predlažu da se implementacija pregledanih strategija sprovede upravo kroz sisteme za elektronsko učenje. Ovaj vid učenja bi omogućio udaljen pristup i lakše deljenje znanja između učenika, dok bi učiteljima omogućio lakšu distribuciju materijala, i mogućnost istovremenog učenja sa većim brojem učenika.

5. ZAKLJUČAK

U radu je prikazan pregled literature inovativnih metoda učenja stranih jezika. Kroz pregled literature došlo se do zaključka da su pet najčešće korišćenih jezika: mandarinski, španski, engleski, hindi, arapski. Upravo iz tog razloga urađena je analiza literature za pomenute jezike, koja je kao rezultat dala pregled strategija za učenje ovih stranih jezika. Distribucijom strategija putem platformi za elektronsko učenje učenika bi se omogućilo da na inovativan način usvajaju znanja o jezicima, kulturi i istoriji drugih naroda. Štaviše, ovakav vid učenja bi omogućio lakšu realizaciju kurseva učenja pomenutih jezika, i dovelo bi do povećanja zadovoljstva kako korisnika, tako i pružaoca usluge.

Doprinos ovog istraživačkog rada je jedinstven pregled strategija učenja stranih jezika, koje bi trebale da omoguće lakše savladavanje istih. Kao koraci za buduće istraživanje, autori predlažu primenu pomenutih strategija kroz elektronsko učenje od strane pružaoca usluge (npr. Škole stranih jezika) i nakon toga analizu učinka pomenutih strategija u odnosu na trenutne koje se koriste, a sve u cilju postizanja većeg zadovoljstva korisnika pruženom uslugom.

6. LITERATURA

- [1] M. Byram, "Foreign language education and cultural studies," Lang. Cult. Curric., vol. 1, no. 1, pp. 15–31, 1988.
- [2] M. Wendt, "Context, culture and construction: Research implications of theory formation in foreign language methodology1," Lang. Cult. Curric., vol. 15, no. 3, pp. 284–297, 2002.
- [3] S. A. Khaldieh, "Learning strategies and writing processes of proficient vs. less-proficient learners of Arabic," Foreign Lang. Ann., vol. 33, no. 5, pp. 522–533, 2000.
- [4] R. OXFORD and D. CROOKALL, "Research on Language Learning Strategies: Methods, Findings, and Instructional Issues," Mod. Lang. J., 1989.
- [5] George, "What are the Most Spoken Languages in the World?," Babbel Mag., 2019.
- [6] M. Grenfell and V. Harris, "Memorisation strategies and the adolescent learner of Mandarin Chinese as a foreign language," Linguist. Educ., vol. 31, pp. 1–13, 2015.
- [7] J. Huang, "Chinese as a foreign language in canada: A content-based programme for elementary school," Lang. Cult. Curric., vol. 16, no. 1, pp. 70–89, 2003.
- [8] H. H. Shen and C. Ke, "Radical awareness and word acquisition among nonnative learners of Chinese," Mod. Lang. J., 2007.
- [9] J. Bruen, "Language learning strategies for reading comprehension: assessing the strategy use of young adults at beginners' level taking Chinese, German, Japanese or Spanish as foreign languages at university," Lang. Learn. J., vol. 00, no. 0, pp. 1–17, 2017.
- [10] K. Paesani, "Research in language-literature instruction: Meeting the call for change?," Annual Review of Applied Linguistics. 2011.
- [11] J. Gleason and T. Slater, "Patterns of tasks, patterns of talk: L2 literacy building in university Spanish classes," Lang. Cult. Curric., vol. 30, no. 2, pp. 129–156, 2017.
- [12] C. Goh, "Second language listening expertise," in Expertise in Second Language Learning and Teaching, 2005.
- [13] N. T. H. Ngo, "Some insights into listening strategies of learners of English as a foreign language in Vietnam," Lang. Cult. Curric., vol. 28, no. 3, pp. 311–326, 2015.
- [14] J. Zhang, "Necessity of Grammar Teaching," Int. Educ. Stud., 2009.
- [15] J. L. Jensen, T. A. Kummer, and P. D. D. M. Godoy, "Improvements from a flipped classroom may simply be the fruits of active learning," CBE Life Sci. Educ., 2015.
- [16] C. Liu, S. Sands-Meyer, and J. Audran, "The effectiveness of the student response system (SRS) in English grammar learning in a flipped English as a foreign language (EFL) class," Interact. Learn. Environ., vol. 27, no. 8, pp. 1178–1191, 2019.
- [17] S. Saini and V. Sahula, "Language Learnability Analysis of Hindi: A Comparison with Ideal and Constrained Learning Approaches," J. Psycholinguist. Res., vol. 48, no. 5, pp. 947–960, 2019.
- [18] S. Goldwater, T. L. Griffiths, and M. Johnson, "A Bayesian framework for word segmentation: Exploring the effects of context," Cognition, 2009.
- [19] A. S. Sehlaoui, "Language learning, heritage, and literacy in the USA: The case of Arabic," Lang. Cult. Curric., vol. 21, no. 3, pp. 280–291, 2008.
- [20] A. Shehadeh, "Effects and student perceptions of collaborative writing in L2," J. Second Lang. Writ., 2011.
- [21] S. Rakic, S. Softic, M. Vilkas, B. Lalic, and U. Marjanovic, "Key indicators for student performance at the e-learning platform: An SNA approach," in 16th IEEE International Conference on Emerging eLearning Technologies and Applications, 2018, pp. 463–468.